

Yhdistyksen nykyinen johtokunta.

Helsingin Taloustyöntekijäin Yhdistys (Palvelijatar-yhdistys) 25-vuotias.

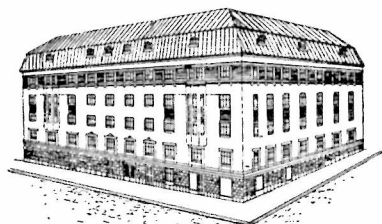
Kaksikymmentäviisi vuotta sitten elettiin herätyksen aikaa. Suomen työväenliike oli vapautunut porvarillisten holhouksesta ja työväestö ryhtyi kokeilemaan, miten sen omat voimat kestäisivät. Eetu Salin otti silloin repäisevällä tavallaan osaa taisteluun, hänen säkenöivät sanansa sattuiivat ja sytyttivät joukkoja. Ammattiosastoja perustettiin ja niihin liittyi runsaasti jäseniä. Naisien piireissä myöskin alkoi herätystyö päästä alulle, joskin se kävi hitaammin kun miesten keskuudessa.

Palvelijataryhdistyksen synty alkoi kylläkin toisissa piireissä, mutta sen johtimena lieene ollut sama vaikutin kuin työväestön heräämisellä yleensä. Porvarislehdissä käytiin silloin ankaraa taistelua työväen itsenäistä ja luokkatietoista toimintaa vastaan, mutta muun työväen yhteistointa ei sittenkään herättänyt niin suurta mielenkuohua kuin palvelijain järjestäytymisen, sen takia että sosialismi pääsisi tunkeutumaan siten koteihin. Se vielä ymmärrettiin, että työväki perusti yhdistyksiä, sillä siihen oli jo totuttu, mutta tuntui sietämättömältä, että "piiatkin" perustavat yhdistyksiä. Sanomalehdet olivat tulvillaan iva- ja häväistyskirjoituksia "piioista", jotka uskoivat muka voivansa toimia itsenäisesti ilman emännän käskyä. Nyt on 25 vuotta kulunut ja yhä nuo halveksitut piiat toimivat ilman emäntien johtoa.

Järjestäytymisen niin suuressa ja hajanaisessa joukossa kuin talousapulaiset ovat, ei luonnollisista syistä voinut saavuttaa sitä kantavuutta kuin olisi tarvittu, että sen voimalla olisi voitu ammattioihin sanottavampia parannuksia saavuttaa.

Kun Helsingin 10,000 talousapulaista vain muutama sata kuului järjestöön, parhaana aikana 3—4 tuhatta, jotka hyökyaalto vei yhtä kevyesti kun oli tuonutkin, oli selvää, ettei sillä joukolla voitu lakkojen avulla mitään vaatimuksia läpi ajaa. Kiihkoaikana 1917 esitettiin lakkovaatimus, mutta järkevimmat ainekset silloinkin sitä vastustivat, sillä sellaisella lakolla ei olisi mitään voitu voittaa jo yksistään siitä syystä, että kotitalousalalla ei löydy mitään työnantajajärjestöä, joka voisi sopia ja päättää asiasta. Ja siellä, missä työntekijät eivät ole järjestyneet, ei voida vaatimuksia läpi ajaa eikä mahdollisia saavutuksia valvoa. Sen vuoksi onkin järjestöjen taholta koetettu vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen, asian tunnetuksi tekemiseen.

Niihin sanomalehtihyökkäyksiin, joita emännät yhdistyksen alkuaikoina toimeenpanivat, vastattiin yhdistyksen puolelta, joissa vastauksissa selostettiin talousapulaisten asemaa, ja niitä vaatimuksia, mitä järjestöt olivat esiintuoneet. Nämä sanomalehtien palstoilla käydyt väittelyt avasivat mo-

Talo Tarkk'ampujank. n:o 1, jossa Taloustyöntekijäin koti sijaitsee.

Taloustyöntekijän kodin eteishalli.

nen silmät näkemään "palvelijakysymyksen" toisessa valossa, kuin mitä porvarispiireissä oli totuttu näkemään ja kuulemaan. Vaatimuksia lyhemmästä työajasta, korkeammasta palkasta ja paremmasta asunnosta esitettiin eri kertoja, jotka vaatimukset varsinkin suurlakon aikana tuottivat osittaisia tuloksiakin, vaikka ne tulokset yhtä helposti menetettiin kuin ne oli saavutettukin. Yhdistyksen 15-vuotistoimintakertomuksessa "Kotiorjat" on yhdistyksen alkuvaiheita selostettu yksityiskohtaisemmin.

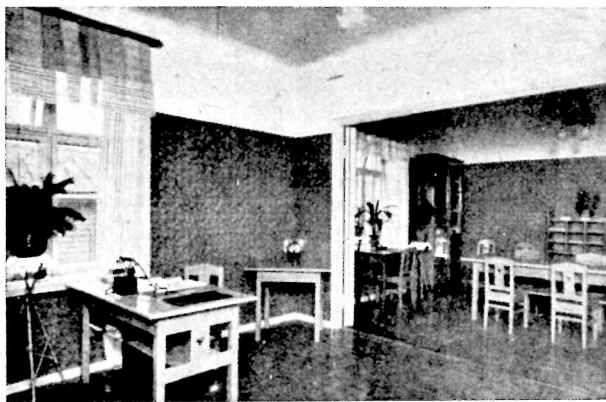
Aatteellisen toiminnan rinnalla on yhdistyksellä myös ollut taloudellista toimintaa. Heti alussa perusti yhdistys paikanvälitystoimiston ja v. 1900 kodin väliaikaista asuntoa varten kotitalousapulaishille. Kodin tukemiseksi perustettiin pesu- ja silityslaitos sekä ruokatarjoilu. Vähän aikaa oli yhdistyksellä myöskin kotileipomo. Koti vei kuitenkin paljon varoja, niin että asema oli verrattain kireä jopa niin, että kerran vaadittiin yhdistystä asetettavaksi vararikottilaan. Asema selvisi kuitenkin ja toiminta voi jatkua.

Toiminta vuokrahuoneissa oli kuitenkin hyvin puutteellista, koska tarkoitukseen sopivaa huoneustoa ei ollut saatavissa. Talon isännät eivät mielellään vuokranneet vähänkään kunnollisia huoneita yhdistykselle, sillä kukapa olisi tahtonut "piikoja" taloonsa. "Palvelijatarkoti" oli kuitenkin saavuttanut niin paljon huomiota, että kaupunginvaltuusto v. 1905 myönsi yhdistykselle 1,500 mk. avustuksen, ja sen avulla voitiin kodin toimintaa laajentaa. Kun huoneiston saanti ei kuitenkaan parantunut, päätti yhdistys lopulta, liittymällä osakkaaksi asuntoyhtiöön, yrittää saada kodille ajanmukaiset ja tarkoitustaan vastaavat huoneet. Talo valmistui keväällä 1915, jolloin päästiin muuttamaan siihen. Yhdistys sai tällöin 14 huonetta käsittävän huoneuston omalla sisäankäytävällä. Toimistohuoneesta ja lukusalista voidaan väliovet poistamalla saada yhdis-

tykselle sopiva kokous- ja juhlahuone. Uuteen huoneustoon muutettua lopetettiin pesulaitos y.m. sivutoiminta.

Oman huoneuston saanti yhdistykselle on ollut suuremmasta merkityksestä kuin sitä puuhatessa oikeastaan voitiin arvatakaan, sillä nykyisen asuntopulan aikana ei yhdistys mitenkään olisi voinut saada huoneustoa kodille, jota paitsi vuokrahuoneissa olisi vuokrat myös kohonneet niin korkeiksi, ettei yhdistys olisi voinut niitä maksaa. Asukkaita voidaan sijoittaa kotiin noin 50. Siitä huolimatta on koti aivan liian ahdas. Kun tila alkoi käydä riittämättömäksi herätettiin kysymys kodin laajentamisesta. Tarkoituksena oli ostaa samassa talossa myytävänä olevia huoneustoja, jotka olisi sopivasti voitu yhdistyy kodin huoneustoon. Yhdistyksellä ei kuitenkaan ollut sitä varten tarvittavia rahoja. Mutta kun rahat saatiin, oli osakkeet jo niin sijoitettu, ettemme niitä enään saaneet. Kun kodin laajennus näin meni myttyyn, syntyi ajatus lepokodin perustamisesta. Kysymys oli viireillä pari vuotta ennenkuin se oli niin kypsä, että se voitiin toteuttaa.

Keväällä 1921 osti yhdistys tarkoitukseen sopivan huvilan Siuntiosta. Huvila sijaitsee korkealla mäellä peltojen keskellä lähellä pientä järveä. Huvila maksoi 125,000 mk. Nimeksi hyväksyttiin "Lepopirtti". Lepokotiin päätettiin ottaa ensikädessä kotitalous- ja ravintola-apulaisia, ja sitä mukaa kuin tila sallii, myös muita työläisnaisia. Maksu täysihoidosta määrättiin alussa 15 mk. talous- ja ravintola-apulaisilta ja 18 mk. muilta, edellyttäen, että samaan huoneeseen voidaan sijoittaa useampia hoidokkeja. Lepokodin tultua tunnetuksi on asukkaita varsinkin kesälomien aikana ollut enemmän kuin on voitu kotiin sijoittaa, talvella vähemmän, koti kun pidetään avoinna ympäri vuoden. Kaikki asukkaat ovat olleet "Lepopirttiin" ja sen hoitojärjestelmään erittäin tyytyväisiä. Viime vuonna oli lepokodissa 140 hoi-

Toimisto ja lukusali Taloustyöntekijän kodissa.

dokkia. Taloustyöntekijäin kodissa asui samana aikana yhteensä 922 henkilöä, viettäen kodissa kaikkiaan 17,674 yötä.

Taloudelliset vaikeudet ovat tietenkin olleet hyvin suuret ja velkataakka vaikeasti hoidettavissa. Mutta toivottavasti yhdistys nekin vaikeudet voittaa nyt niinkuin monasti ennenkin.

Taloustyöntekijäin koti sijaitsee Helsingissä,

Tarkk'ampujankatu 1, puhelin 60 55. "Lepopirtti", lepokoti ja kesäsiirtola työläisnaisille, sijaitsee Siuntion kirkonkylässä. Postiosoite Siuntio, Lepopirtti. Puhelinos.: Maakeskus, Kälä 123.

Yhdistys on julaissut 15-vuotistoiminnan johdosta kertomuksen nimellä "Kotiorjat" ja nyt 25-vuotiskertomuksen, jotka ovat saatavana yhdistykseltä.

M. S.

Lepopirtti.

Muistelmia Kuopion Palvelijatarosaston toiminnasta.

V. 1917, jolloin maamme työväenliikkeessä oli havaittavissa ilmiömäinen nousukausi, läikähtivät vapautuspyrkimyksen laineet Kuopion palvelijoidenkin sydämissä. Silloin ei heitä tarvinnut yllyttää toimintaan enempää sanomalehdissä kun suullisestikaan. Kokoukset syntyivät aivan kuin itsestään. Muistan, kun allekirjoittanutta tultiin kerran hakemaan Rautatieläisten talolle perustamaan palvelijatarosastoa. Kysymykseeni, koska ilmoitus kokouksesta on ollut lehdissä, kun en ole sitä huomannut, vastasi hakija, että kutsut oli lähetetty suullisesti.

Menin epäillen kokoukseen ajatellen, että eihän kokouksesta voine tulla mitään noin vain suullisten kutsujen perusteella. Mutta kun saavuin kokoustilaisuuteen, tulin aivan hämmästyksiin, sillä huone oli aivan täynnä palvelijoita. Innokkaiden puheiden ja keskustelujen perusteella päätettiin kutsua viikon perästä uusi kokous osaston perustamista varten. Tässä kokouksessa kirjoitautui heti 150 jäsentä. Näin voimakkaana heräsi useita vuosia kuolleena ollut osasto henkiin.

Tämän perustavan kokouksen jälkeen oli toiminta yleensä vilkasta. Kun ravintolapalvelijain työpäivä oli, kuten tavallista, pitkä, täytyi kokoukset pitää usein öiseen aikaan, jopa klo 11—12 yöllä. Paitsi ravintoloissa, pidettiin kerran kokous lääninsairaалassakin.

Kun kaupunkilaispalvelijat olivat näin runsaslukuisesti järjestyneet, seurasivat tätä hyvää esimerkkiä myös kaupungin lähellä olevan *Niuvan-*

niemen keskuslaitoksen palvelijattaret. Hekin perustivat osaston, johon liittyivät eivät ainoastaan palvelijat vaan myös hoitajatkin. Ja niin muodotui myös Niuvanniemen Palvelijatarosasto, jossa oli silloin n. 80 jäsentä.

Tästä näin voimakkaasta järjestymisestä oli heti palvelusväelle tuloksiakin. Vapunpäivä saatiin vapaaksi siten, että osa laitoksen palvelijoista sai vapauden aamu-, toinen osa iltapäiväksi. Samoin saatiin muitakin vapaahetkiä. Muu palvelusväki sai lyhennystä työaikaansa ja pari vapaa-iltapäivää viikossa, jollaista ei Kuopiossa ennen monellakaan palvelijalla ole ollut. Vappuna oli palvelijoilla oma lippu ja oma osasto kulkueessa.

Se oli innostuksen ja toiminnan aikaa. Mutta sitten tuli takatalvi. Kansalaissota löi kaikki murskaksi. Sen jälkeen ei ole saatu palvelijoita enää toimimaan puheena olevalla paikkakunnalla. Koetettiin kyllä sanomalehtiin kirjoittelemalla ja suullisilla kehoituksilla saada osastoa pystyyn, mutta kokouksiin saapui ainoastaan 7—8 henkilöä. Useiden yritysten jälkeen täytyi toiminta lopettaa, kun ei kyetty saamaan edes virkailijoita osastolle. Allekirjoittaneen surulliseksi tehtäväksi jäi nukahtaneen Kuopion Palvelijatarosaston perujen: kassakirstun ja lipun toimittaminen Ravintola- ja Taloustyöntekijäin liitolle Helsinkiin.

Toivotaan Kuopion Palvelijatarosaston elpyvän vielä kolmannen kerran, jolloin se perunsa voipi periä yllämainitulta liitolta.

Lyydia S.